

Tuemose - tilbage til naturen

Halvanden mil vest for Randers rejser Læsten Bakker sig over Skalsådal. Herfra er der udsigt over Fussingøs skove, Skalsådal og Tuemose, der ligger for foden af bakkerne gennemskåret af grøfter og gamle tørvegrave.

UDENFOR

Randers Kommune og Naturstyrelsen Kronjylland arbejder netop nu for at genskabe noget af den tidligere højmose i Tuemose. Sammen med andre kommuner har Randers fået tilskud fra EU Life til at arbejde med at genskabe ni højmoser i Danmark, heriblandt dele af Store Vildmose.

- Hele området med Læsten Bakker, Fussingø og Bjerregrav Mose er et Natura 2000-område. Det betyder, at kommunen har en særlig forpligtigelse overfor EU til at genskabe og bevare natur. I Tuemose er fundet områder med tidligere højmose, og

En *Sphagnum squarrosum* eller udspærret tørvemos. Det er ikke en højmoseart men en skovmoseart, der findes udbredt i hele Tuemose. Arten kan ikke selv danne højmose, men kan være med til at skabe grobund for de egentlige højmosearter. Foto: Randers Kommune

Bekendtgørelser

Udlæg for restancer til det offentlige

SKAT foretager fra den 4. maj 2017 udlæg for restancer til det offentlige, som inddrives af restanceinddrivelsesmyndigheden, jf. lov om inddrivelse af gæld til det offentlige, og hvor betalingsfristens udløb er den 25. april 2017 eller tidligere.

Har du spørgsmål, er du velkommen til at ringe til SKAT på 70 15 73 04.

Med venlig hilsen

SKAT
www.skat.dk

En smuk bagvej ind til Læsten Bakker og Tuemose. Naturstien fra Rosebakken og ind i kommunens største fredede område byder på flotte naturscenerier. Foto: Randers Kommune

I bunden af Troldeskovvej går en markvej mod vest langs skovbrynet. Følg den og du ender ude ved Tuemose. Foto: Randers Kommune

Tuemose - kort over adgangsstier.

Rod med naturpynt. Foto: Randers Kommune

OPLEVELSER

UDENFOR

Udenfor i Randers Amtstavis hver uge er skrevet af kommunikations-afdelingen i Randers Kommune, som giver gode råd om oplevelser i naturen i Randers by og opland.

Du kan finde flere forslag til traveture i Randers Kommune på www.natur.randers.dk

det er vores mål at genskabe dele af den, fortæller biolog Pia Boisen Hansen, som er tovholder for Randers Kommune på projektet.

- Lykkes det os at få aftaler med alle de berørte lodsejere, vil 40 hektar i området blive gjort vådere. Planen er så at blokere grøfterne, så vandet kan holdes i mosen. Derefter vil der langsomt ske en indvandring af tørvemosser, som kan danne grundlag for, at mosen genskabes, forklarer Pia Boisen Hansen.

FAKTA

TUEMOSE

Indtil sidst i 1700-tallet var Læsten en bondeby underlagt Fussingø Gods. Efter udskiftningen flyttede flere gårde ud, og her og der opførte de nye gårdejere stengærder for at markere deres ejendomme.

Udstykningen af Tuemosen betød, at den østlige halvdel kom til at høre under Fussingø Gods, mens den vestlige halvdel blev delt op i mindre lodder til bønderne.

I dag består området af mose, søer i de tidligere tørvegrave og den ufremkommelige skov, Tuemoseskoven.

Den vestlige del er en varieret mose, der består af nedbrudt højmoser og skovbevokset tørvemose. Her findes blandt andet flere arter af tørvemosser og soldug.

De østlige cirka 17 hektar er en selvgroet skov, Tuemoseskoven - primært med rødgran og udlagt som urørt skov. Granerne er ved at være udlevede, mange er væltede, og med tiden vil en mere naturlig sumpskov overtage.

Mod vest afvandes Tuemose af Vejlebæk, der løber til Nørreå og Gudenå. Mod øst løber vandet i Skals Å, der først drejer mod nord og siden vest mod sit udløb i Limfjorden.

I dag er der store dele af mosen, hvor tørvemosserne dør af udtørring om sommeren. Bliver mosen vådere, forhindres udtørringen, og der bliver skabt et stabilt miljø, hvor højmosen langsomt vil udvikle sig igen.

- Det er ikke kun tørvemosserne, der vil nyde godt af en genskabelse af mosen. Også

Skals Å afvander Tuemose mod øst. Mod vest afvandes af Vejlebæk, der løber i Nørre Å. Vand her, der og alle vegne - ikke mindst i de store, gamle tørvegrave. Foto: Randers Kommune

På nordsiden af Tuemose tårner Læsten Bakker sig op. Foto: Randers Kommune

I Tuemose er fundet områder med tidligere højmoser. Det er nu målet at genskabe dele af mosen ved at holde på vandet.

FAKTA

TØRVEGRAVNING

Tuemose har ikke været dyrket som eng som de øvrige arealer i Skalsådal.

I Tuemose er der gravet tørv i mosen frem til cirka år 1900. Herefter blev mosen overladt til naturlig tilgroning. Mangel på brændsel under 2. verdenskrig gav dog igen god økonomi i tørvegravningen, hvorfor Tuemose i dag er en perlerække af tørvegrave - godt groet til i pilekrat, bævreasp og udlevede graner.

Tørvene blev transporteret på slæder trukket af heste op gennem hulvejen eller langs foden af Læsten Bakker. De gamle veje er i dag en del af offentlige stisystemer i det fredede område.

en lang række særlige planter og insekter er tilknyttet højmoser. Det er arter, som er sjældne hos os i Randers Kommune, da vi har få områder med højmoser og andre fattige moser. Der er derfor god grund til at arbejde for disse områder, så vi og vores børn kan opleve, at man for eksempel kan finde den

kødædende soldug og de vilde tranebær i naturen, siger Pia Boisen Hansen - som tilføjer, at der er planer om en guidet naturtur rundt i Tuemosen sidst i maj. Nærmere info følger.

Du kan læse mere om højmoseprojekterne på www.raisedbogsindenmark.dk